

Tartalom

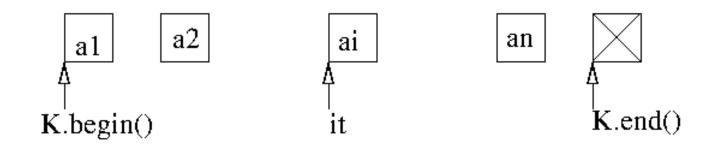
- Programozási tételek általánostása₂
- Programkészítési elvek
- > Dokumentációk
- > Hatékonyságvizsgálat táblázatkezelővel

Programozási tételek általánosítása₂

Konténernek (tárolónak) nevezünk minden olyan összetett adattípust, amelynek elemei (összetevői) iterátorral bejárhatók. Az iterátor egy referencia (hivatkozás, mutató), ami egy összetett adat valamely adatelemére való hivatkozás. Ha az összetett adat az a1,...,an adatelemeket tartalmazza (ezekből épül fel), akkor létezik az adatelemeknek egy logikai (az adatelemek tárolásától független) sorrendje.

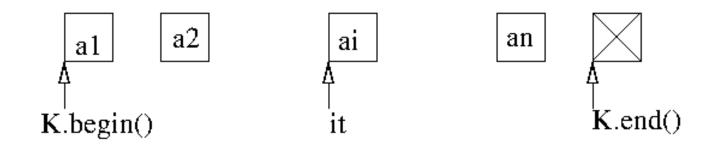
Programozási tételek általánosítása₂ – C++

Minden K konténer esetén K.begin() a felsorolás első elemét tartalmazó cellára mutat, K.end() pedig a felsorolás után álló fiktív cellára mutat. Ha K üres, akkor K.end()=K.begin().

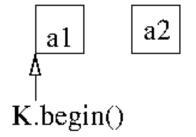
Egy it iterátor által mutatott cella tartalmára a C++-ban *it dereferenciával hivatkozhatunk.

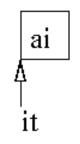
Az iterátorral való továbblépés a ++ művelettel valósítható meg (it++).

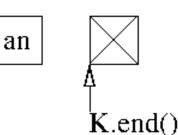

Programozási tételek általánosítása₂ – C++

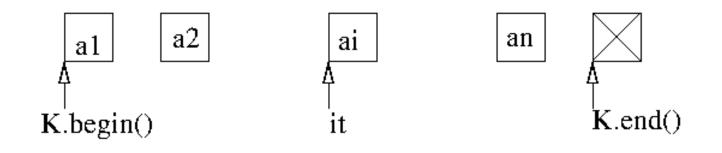

Programozási tételek általánosítása₂

- Cél: a programozási tételeket tömbökön túl általánosan lehessen használni adatszerkezetek bejárására.
- Módszer: függvények célszerű paraméterezése, iterátorok használata.
- Elv: Az iterátor egy memóriahivatkozás, amellyel végig tudunk haladni egy struktúra (jellemzően sorozat) elemein.

Bemenet:
$$X \in H^*$$
 esetleg még $\rightarrow$ e,u $\in$ Cím(H)

Kimenet: $S \in H$

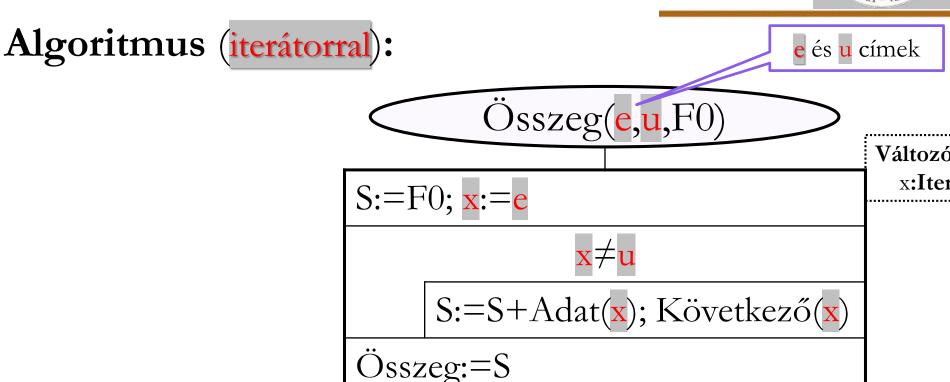
Előfeltétel: – e,u X-beli cím

Utófeltétel:
$$S = \sum_{i=e}^{e} X_{i}$$

Az összegzés itt a sorozat elemeire (esetleg nem az összesre), elemeit tartalmazó képletre vonatkozik, és nem több elemet tartalmazó képletre (azaz X_i*X_i lehet, X_i*X_{i-1} nem).

e első, u utolsó utáni elem **cím**ét tartalmazza, Adat(x) művelet az x címen levő adatot adja meg; Következő(x) x-et a következőre lépteti.


```
C++ kód (iterátorral):
    template < class InputIt, typename E>
    alprogram =
        Seszeg(InputIt e, InputIt u, E F0) {
        E s=F0;
        while (e!=u) {
            s=s+*e; e++;
        };
        return s;
}
```

Két típusparamétert kell alkalmazni, az egyik az iterátor típusa: InputIt, a másik pedig az összetett adat elemeinek E típusa (amire az iterátor hivatkozik).

C++ kód (iterátorral):

```
template<class InputIt, typename E>
E Osszeg(InputIt e, InputIt u, E F0) {
  E s=F0;
  while(e!=u){
     s=s+*e; e++;
                                         Használati
                                          példák
  return s;
array<int,9> AA; //9 elemű egészek tömbje
                                        x=0+AA[3]+
x=Osszeg(\&AA[3],\&AA[5],0)
                                           AA[4]
vector<int> V; //valahány elemű vektor
                                       y=0+V[0]+...
y=Osszeg(V.begin(), V.end(), 0);
```

Összegzés – általános sorozaton vagy halmazon

Bemenet: $K \in \mathbb{H}^*$ vagy $K \in 2^{\mathbb{H}}$

(H-beli elemekből álló sorozat, vagy H egy részhalmaza)

Kimenet: S∈H

Előfeltétel: –

Utófeltétel: $S = \sum_{x \in K} x$

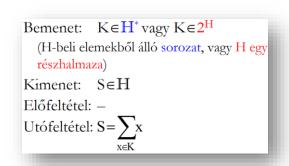
A bemenet egy tároló, amely elemeit a ∑-beli ∈ művelettel járhatjuk be, az összegzés itt is az elemekre vonatkozik.

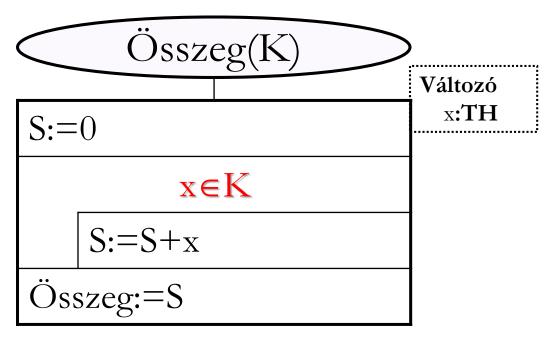

Összegzés – általános sorozaton vagy halmazon

Algoritmus (iterációs ciklussal):

Itt a paraméter az elemeket tartalmazó K tároló, amely elemeit az ∈ művelettel járhatjuk be: az ∈ művelet cikluslépésenként adja K elemeit. Ez egy újfajta számlálós ciklus.

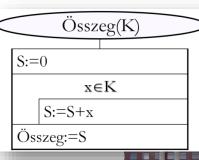
Osszegzés – általános sorozaton vagy halmazon


```
C++ kód (iterációs ciklussal):
                                          Az összegzés "mintafügg-
                                                  vénye"
template<class KontenerT>
typename KontenerT::value type
                                          Függvény-érték típus
  Osszeg (const KontenerT& K,
          typename KontenerT::value type kezd) {
   for (auto x:K)
                                                         Tároló
                          Tovább
      kezd=kezd+x;
                                                       paraméter
                                        kezdőérték
   return kezd;
                        általánosítjuk
                                        paraméter
```

Egy típusparamétert alkalmazunk, a konténer "Kontenert" típusát.

Minden összetett T típus esetén az adatelemek típusát jelenti a T::value type.

Osszegzés – általános sorozaton vagy halmazon

C++ kód (iterációs ciklussal):

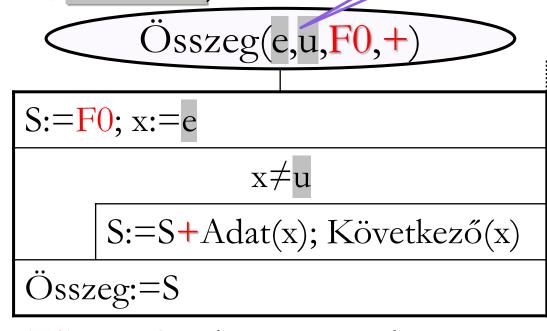
```
template<class KontenerT>
typename KontenerT::value type
  Osszeg (const KontenerT& K,
         typename KontenerT::value type kezd) {
   for (auto x:K)
      kezd=kezd+x;
   return kezd;
                                        Használati
                                          példák
array<int,9> AA; //9 elemű egészek tömbje
x=Osszeg(AA,0);
vector<int> V; //valahány elemű vektor
y=Osszeq(V,0);
```


Válto

Algoritmus (általánosan, iterátorral):

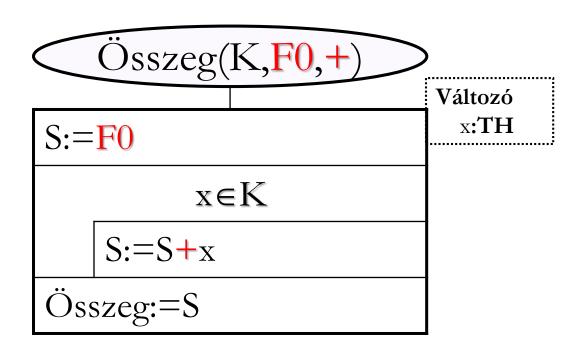

Itt paraméter a nullelem (F0) és a 2-változós művelet operátor (+). A Következő a következő elemre lépés 1-változós operátora.

Összegzés – általános sorozaton vagy halmazon

Algoritmus (általánosan, iterációs ciklussal):

Itt paraméter a nullelem (F0) és a 2-változós műveleti operátor (+).

Specifikáció:

Bemenet: $e,u \in Cim(H), X \in H^*$

 $T:H \rightarrow L$

Kimenet: $Db \in \mathbb{N}$

Előfeltétel: e,u X-beli elem címe

Utófeltétel: $Db = \sum_{i=e}^{\infty} 1$

 $T(X_i)$

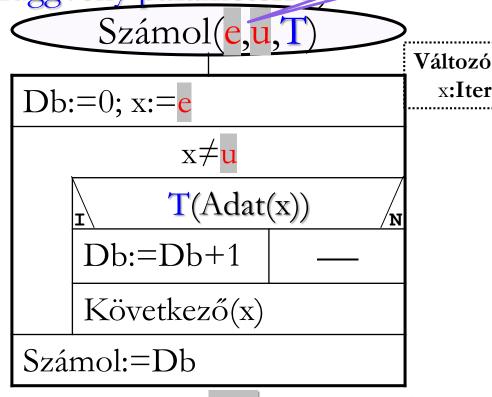
Az iterátoros megoldás esetén a T tulajdonságnak egyes elemekre kell vonatkoznia!

e és u címek

x:Iterátor

Algoritmus (iterátorral, függvény paraméterrel):

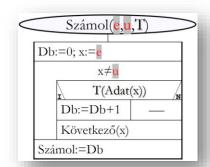
Paraméterek: az első és az utolsó utáni elem címe, T a tulajdonság függvény. Az Adat(x): x címen levő adat; Következő(x):

x iterátor a következőre lép.

C++ kód (iterátorral, függvény paraméterrel):

```
template<class InputIt, typename E>
int Szamol(InputIt e, InputIt u, bool T(E)) {
  int db=0;
  while (e!=u) {
     if(T(*e)) db++;
     e++;
  };
  return db:
array<int,9> AA; //9 elemű egész tömb
vector<int> V; //akárhány elemű vektor
x=Szamol(AA.begin(),AA.end(),paros);
y=Szamol(V.begin(), V.end(), paratlan);
```

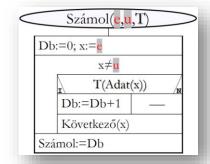

C++ kód (iterátorral, függvény paraméterrel):

```
template<class InputIt, typename E>
int Szamol(InputIt e, InputIt u, bool T(E)) {
  int db=0;
  while (e!=u) {
     if(T(*e)) db++;
     e++;
  };
  return db;
array<int,9> AA; //9 elemű egész tömb
vector<int> V; //akárhány elemű vektor
x=Szamol(&AA[0],&AA[9],paros);
y=Szamol(V.begin(), V.end(), paratlan);
```


Megszámolás – általános sorozaton vagy

halmazon

Specifikáció:

Bemenet: $K \in \mathbb{H}^* \text{ vagy } K \in 2^{\mathbb{H}}$

 $T:H \rightarrow L$

Kimenet: $Db \in \mathbb{N}$

Előfeltétel: –

Utófeltétel:
$$Db = \sum_{\substack{x \in K \\ T(x)}} 1$$

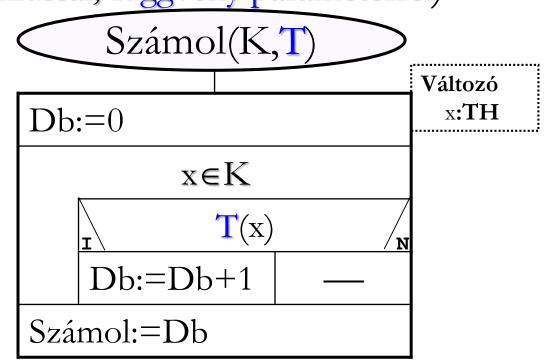
A konténeres megoldás esetén a T tulajdonságnak egyes elemekre kell vonatkoznia!

Megszámolás – általános sorozaton vagy halmazon

Algoritmus (iterációs ciklussal, függvény paraméterrel):

Paraméterek: az elemeket tartalmazó K tároló, amely elemeit az ∈ művelettel járhatjuk be; T tulajdonság függvény.

Megszámolás – általános sorozaton vagy halmazon

C++ kód (iterációs ciklussal, függvény paraméterrel):

```
template<class KontenerT>
int Szamol (const KontenerT& K,
           bool T(typename KontenerT::value type)) {
  int db=0;
  for (auto x:K) {
     if(T(x)) db++;
  };
  return db;
array<int,9> AA; //tömb
vector<int> V; //vektor
x=Szamol(AA, paros); y=Szamol(V, paratlan);
```


Maximum-kiválasztás – általános sorozatintervallumon

Specifikáció (iterátorral):

Bemenet: $e,u \in Cim(H), X \in H^*$

Kimenet: MaxÉrt∈H

Előfeltétel: | X | >0 és

e,u X-beli elem címe és e<u

Utófeltétel: e≤Max≤u és MaxÉrt=X_{Max}

∀it (e≤it≤u): MaxÉrt≥X_{it}

Az e≤...≤u a "haladási irányt", a X az X elemszámát jelenti.

Itt a maximális érték a fontos. (Elképzelhető eredményként a maximális elem memóriacíme is.)

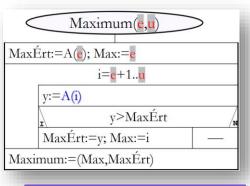

Maximum-kiválasztás - intervallumon

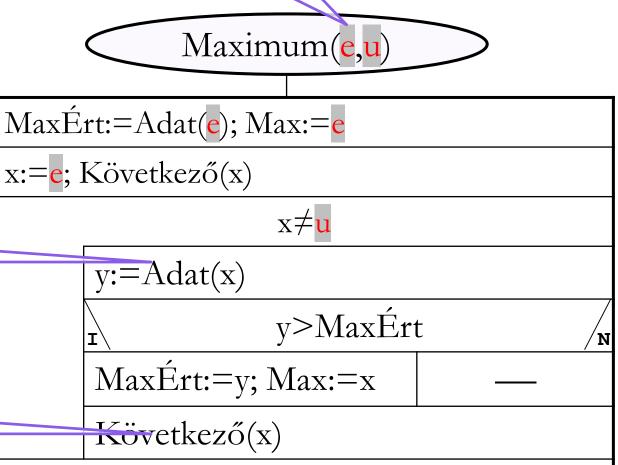

Algoritmus:

Adat(x): x címen levő adat

Következő(x): következő x címe

Maximum:=(Max,MaxÉrt)

Maximum-kiválasztás – általános sorozaton vagy halmazon

Specifikáció (iterációs ciklussal):

Bemenet: $X \in \mathbb{H}^* \text{ vagy } X \in 2^{\mathbb{H}}$

Kimenet: MaxÉrt∈H

Előfeltétel: |X|>0

Utófeltétel: MaxÉrt∈X és ∀y (y∈X): MaxÉrt≥y

Itt csak a maximális értéknek van értelme, a helyének (címének) nincs.

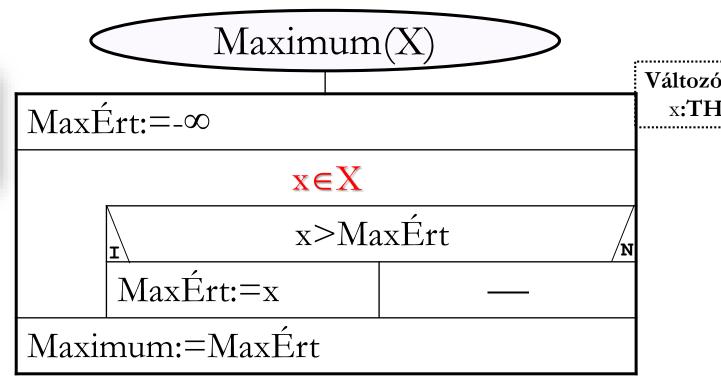
Maximum-kiválasztás – általános sorozaton vagy halmazon

Algoritmus (iterációs ciklussal):

Specifikáció (iterációs ciklussal):
Bemenet: X∈H* vagy X∈2^H
Kimenet: MaxÉrt∈H
Előfeltétel: |X|>0
Utófeltétel: MaxÉrt∈X

∀y (y∈X): MaxÉrt≥y

Kiválasztás – általános sorozat-intervallumon

Bemenet: $e,u \in Cim(H), X \in H^*$

 $T:H\rightarrow L$

Kimenet: Ért∈H

Előfeltétel: |X| > 0 és $\exists x(x \in X_{e..u})$: T(x) és

e,u X-beli elem címe és <mark>e≤u</mark>

Utófeltétel: Ért∈X_{e..u} és T(Ért)

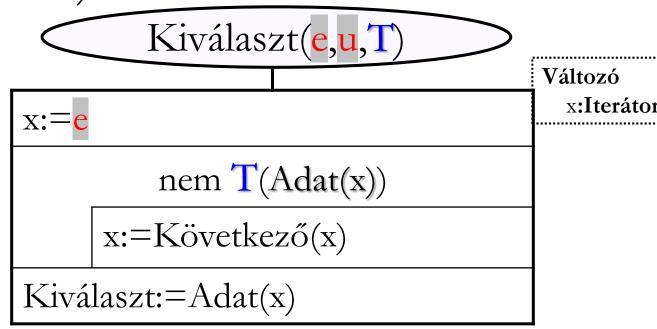
Itt is csak érték eredménynek van értelme, és a vizsgált tulajdonság csak egyes elemekre vonatkozhat.

Kiválasztás – általános sorozat-intervallum

Algoritmus (iterátorral):

Az Adat(x) az x memória<mark>cím</mark>en levő értéket jelöli, az **e** és az **u** a sorozat első és utolsó vizsgálandó eleme memória**cím**e.

Kiválasztás – általános sorozat vagy halmaz

Bemenet: $X \in H^N \text{ vagy } X \in 2^H$

 $T:H\rightarrow L$

Kimenet: Ért∈H

Előfeltétel: |X| > 0 és $\exists x (x \in X)$: T(x)

Utófeltétel: Ért∈X és T(Ért)

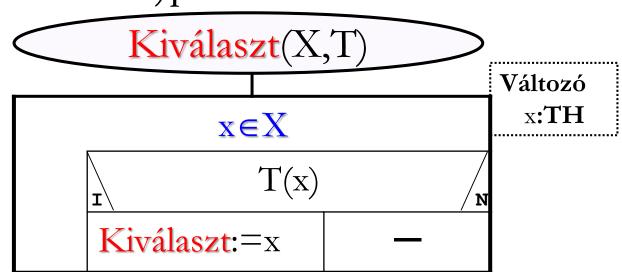
Itt is csak érték eredménynek van értelme, és a vizsgált tulajdonság csak egyes elemekre vonatkozhat.

Kiválasztás – általános sorozat vagy halmaz

Algoritmus (iterációs ciklussal)₁:

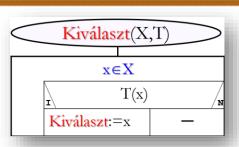

Itt az elveinknek ellentmondó, szabálytalan megoldásra kényszerülünk. A függvény értékadás egyben a függvény végrehajtásának befejezését is jelenti, azaz kilépést az x X által szervezett (számlálós) ciklusból.

Kiválasztás – általános sorozaton vagy halmazon

C++ kód (iterációs ciklussal)₁:

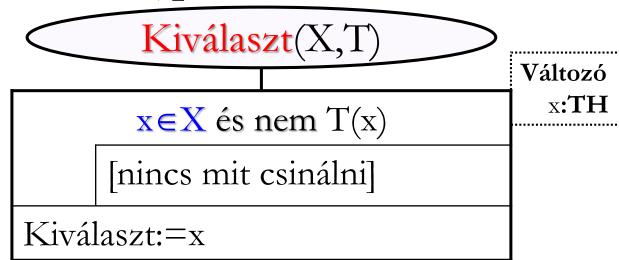
A kódolási szabály magyarázata: az x:K által szervezett (számlálós) ciklusból (és a függvényből) kilépést a feltételnek eleget tévő elemhez éréskor a return-nel "erőszakoljuk ki".

Kiválasztás – általános sorozat vagy halmaz

Algoritmus (iterációs ciklussal)₂:

E megoldásban a szabálytalanságot azzal a szemantikus elvárással kerüljük ki, hogy az x∈K feladata "adagolni" a K-ban lévő elemeket, de a bennmaradás a T(x)-től is függ. Ennek a kódolásához felhasználható az előbbi kódolási szabály.

Kiválasztás – általános sorozaton vagy halmazon

C++ kód (iterációs ciklussal)₂:

Az előbbi algoritmust jobban követő kódolási szabály.

```
Kiválaszt(X,T)

x∈X és nem T(x)

[nincs mit csinálni]

Kiválaszt:=x
```


Keresés – általános sorozat-intervallumon

Keresés (iterátorral):

Bemenet: $e,u \in Cim(H), X \in H^*,$

 $T:H\rightarrow L$

Kimenet: Van∈L, Ért∈H

Előfeltétel: —

Utófeltétel: Van=∃x (e≤x≤u): T(x) és

Van→Ért∈X és T(Ért)

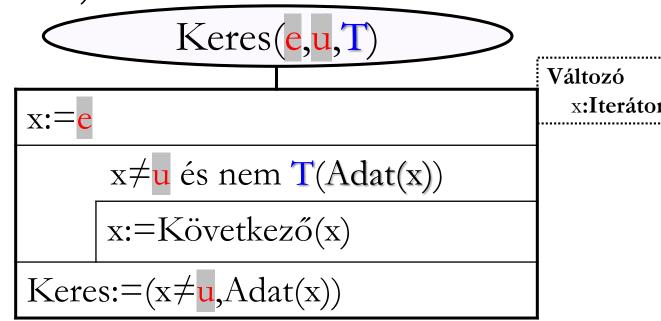
Itt is csak érték eredménynek van értelme, és a vizsgált tulajdonság csak egyes elemekre vonatkozhat.

Keresés – általános sorozat-intervallumon

Algoritmus (iterátorral):

Az Adat(x) az x memória<mark>cím</mark>en levő értéket jelöli, az e és az u a sorozat első és utolsó vizsgálandó eleme memóriacíme.

Keresés (iterációs ciklussal):

Bemenet: $X \in \mathbb{H}^N \text{ vagy } X \in 2^{\mathbb{H}}$

 $T:H\rightarrow L$

Kimenet: Van∈L, Ért∈H

Előfeltétel: —

Utófeltétel: Van= $\exists x (x \in X)$: T(x) és

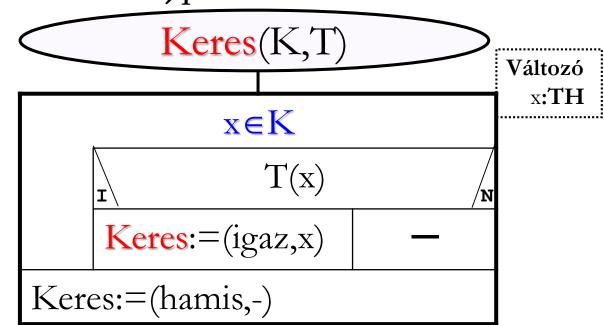
Van→Ért∈X és T(Ért)

Itt is csak érték eredménynek van értelme, és a vizsgált tulajdonság csak egyes elemekre vonatkozhat.

Algoritmus (iterációs ciklussal)₁:

Itt az elveinknek ellentmondó, szabálytalan megoldásra kényszerülünk. A függvény értékadás a függvény végrehajtásának befejezését is jelenti, azaz kilépést az x∈K által szervezett (számlálós) ciklusból.

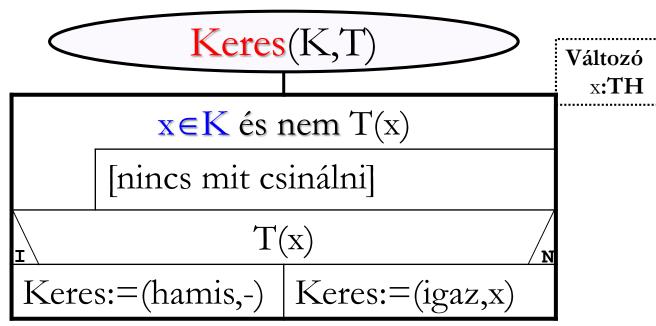

C++ kód (iterációs ciklussal)₁:

A kódolási szabály magyarázata: az x:K által szervezett (számlálós) ciklusból kilépést a feltételnek eleget tévő elemhez éréskor egy break-kel "erőszakoljuk ki".

Algoritmus (iterációs ciklussal)₂:

E megoldásban a szabálytalanságot azzal a szemantikus elvárással kerüljük ki, hogy az x∈K feladata "adagolni" a K-ban lévő elemeket, de a bennmaradás a T(x)-től is függ. Ennek a kódolásához felhasználható az előbbi kódolási szabály.

C++ kód (iterációs ciklussal)₂:

```
template<class KontenerT>
void Keres (const KontenerT& K,
         bool T(typename KontenerT::value type),
         bool& van,
         typename KontenerT::value type& mi) {
   typename KontenerT::value type xU;
   for (auto x:K) {
      xU=x;
      if (T(x)) break;
   if (T(xU)) {
      van=true; mi=xU;
   }else{van=false;};
```

Az algoritmust jobban követő kódolási szabály.

```
\frac{\text{Keres}(K,T)}{\text{x} \in K \text{ és nem } T(x)}
[\text{nincs mit csinálni}]
T(x)
\text{Keres:=(hamis,-)} | \text{Keres:=(igaz,x)}
```


Programkészítési elvek

- ➤ Stratégiai elv: a problémamegoldás logikája a lépésenkénti finomítás.
- > Taktikai elvek: az algoritmuskészítés gondolati elvei a felülről lefelé kifejtéshez.
- > Technológiai elvek: algoritmus és kód módszertani kívánalmai.
- > Technikai elvek: kódolási technika.
- > Esztétikai, ergonómiai elvek: emberközelség.

Stratégiai elv: lépésenkénti finomítás

- Felülről–lefelé (top–down) = probléma–dekomponálás, –analizálás.
- > Alulról-felfelé (bottom-up) = probléma-szintézis.

Nem alternatívák!

1. szint

2. szint

3. szint

Taktikai elvek

- > Párhuzamos finomítás
- Döntések elhalasztása
- Döntések nyilvántartása
- ➤ Vissza az ősökhöz
- Nyílt rendszer felépítés (általánosítás)
- Adatok elszigetelése (pl. alprogramokba helyezéssel + paraméterezéssel + lokális adatok deklarálásával)
- > Párhuzamos ágak függetlensége
- > Szintenkénti teljes kifejtés

Technológiai elvek

az algoritmus készítéshez

- Struktúrák zárójelezése
- ▶ Bekezdéses struktúrák

Struktogram esetén ezek nyilvánvalóan teljesülnek

- >Értelmes utasítás-csoportosítás
- ➤ Kevés algoritmusleíró szabály definiálása, de azok szigorú betartása (pl. tétel → algoritmus)
- Beszédes azonosítók, kifejező névkonvenciók (pl. Hungarian Notation)

Technikai elvek a kódoláshoz

- Barátságosság (pl. kérdések, címek)
- ➤ Biztonságosság (pl. I/O-ellenőrzések)
- Kevés kódolási szabály definiálása, de azok következetes betartása (algoritmus és kód koherenciája; továbbá pl. amígos ciklusokhoz, I/O-hoz)
- ►Jól olvashatóság (vö.: Code::Blocks-ban a kódolási stílusok)

Esztétikai/ergonómiai elvek

- > Lapokra tagolás, kiemelés, elkülönítés
- > Menütechnika
- > Ikontechnika, választás egérrel
- > Következetesség (beolvasás, kiírás, ...)
- > Hibafigyelés, hibajelzés, javíthatóság
- Súgó, tájékoztató
- > Ablakkezelés
- > Értelmezési tartomány kijelzése
- Naplózás

Dokumentációk

Fajtái:

> Programismertető -

Dőlten szedve, ami az aktuális nagy program estén a dokumentációból elhagyható.

- > Felhasználói dokumentáció
- > Fejlesztői dokumentáció
- **>** . . .

Felhasználói dokumentáció

Tartalma:

- E nélkül be sem adható!
- > feladatszöveg (összefoglaló és részletes is)
- > futási környezet (szg.+or.+hw/sw-elvárások)

Dőlten szedve, ami az aktuális nagy program estén a dokumentációból elhagyható.

- > használat leírása (telepítés, kérdések + lehetséges válaszok,...)
- bemenő adatok, eredmények, szolgáltatások
- mintaalkalmazások példafutások
- > hibaüzenetek és a hibák lehetséges okai

Fejlesztői dokumentáció

E nélkül be sem adható!

ROLANDO BOTVOS

Dőlten szedve, ami az aktuális nagy program estén a dokumentációból elhagyható.

Tartalma:

- > feladatszöveg, specifikáció, követelményanalízis
- fejlesztői környezet (or.+fordító program, ...)
- > adatleírás (feladatparaméterek reprezentálása)
- > algoritmusok leírása, döntések (pl. tételekre utalás), más alternatívák, érvek, magyarázatok
- > kód, implementációs szabványók, ~ döntések
- > tesztesetek
- > hatékonysági mérések
- > fejlesztési lehetőségek

> szerző(k)

E nélkül be sem adható!

Értelmesen strukturálva.

Szerző

Név: Szabó Emerencia

ETR-azonosító: SZEKAAT.ELTE Neptun-azonosító: ESZ98A Drótposta-cím: sze@elte.hu Kurzuskód: IP-08PAEG/77

Gyakorlatvezető neve: Kiss-József Alfréd

Feladatsorszám: 18

Ötlet:

- 1. A táblázatkezelők importálnak sokféle formátumú fájlt, pl. CSV-formátumút.
- 2. A Comma Separated Value (CSV) = egy "mezei" text fájl, amelyben minden önálló (cellában tárolt/tárolandó) adatot (pontos)vessző követ.
- 3. Egyszerű olyan C++ programbetétet írni, amely a táblázatolandó adatokat "CSV-esítve" ír text fájlba.

Példafeladat:

Az unió és az összefuttatás tételek hatékonyságának összevetése.

Hatékonysági "dimenzió":

tömbbeli elemek hasonlításszáma esetleg futási ideje (mint a futás jellemzője)

Összefüggést keresünk a bemeneti sorozathossz és hasonlításszám között:

• • •

Megoldásvázlat:

- 1. Mindkét algoritmusban számoljuk a tömbelemösszehasonlításokat (mérjük az időt).
- 2. Néhány (jól kiválasztott) N,M-elemű sorozatra lefuttatjuk és közben számlálunk (mérünk).
- 3. Majd CSV-fájlba írjuk a hatékonysági eredményeinket.

Megjegyzés: az időmérés feltétele, hogy pontosan tudjuk mérni. (Windows-ban aggályos, Unix/Linuxban OK.)

Egy lehetséges eredmény a táblázatkezelőbe importálás után – unió:

Numerikusan

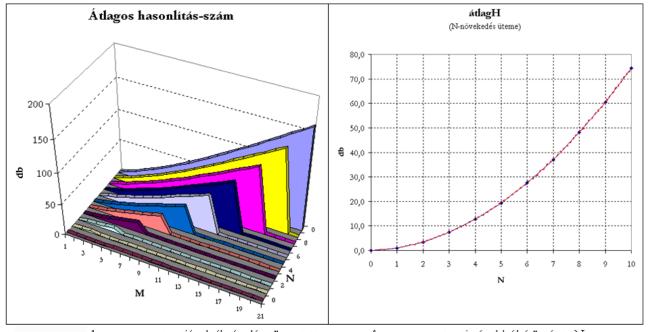
1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	q	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
' '	·	•	-	•	•	-	•	1	•		-			10		10			10		
0	0																				
1	0	1	2																		
2	0	2	3	5	7																
3	0	2	4	7	10	13	16														
4	0	3	5	9	12	16	19	23	27												
5	0	3	G	10	14	18	23	28	32	37	42										
6	0	4	7	12	16	21	26	31	37	43	48	54	б 0								
7	0	4	8	13	18	23	29	35	41	48	54	61	67	74	81						
8	0	5	9	15	20	26	32	39	45	52	60	67	74	82	90	97	105				
9	0	5	10	16	22	28	35	42	49	57	65	73	81	90	98	107	115	124	132		
10	0	6	11	18	24	31	38	46	53	62	70	79	88	97	106	115	125	134	144	153	163

Egy lehetséges eredmény a táblázatkezelőbe importálás után – unió:

Grafikusan

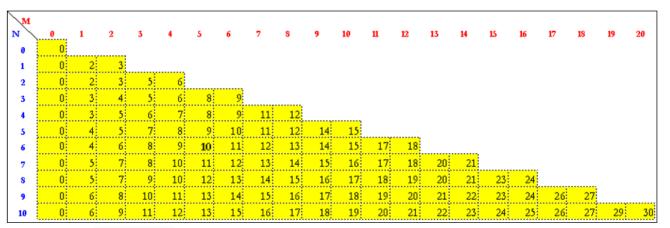
A program outputjának ábrázolása összetett felület-diagramokkal.

A program outputja és abból (rögzített Nhez tartozó) soronként képzett átlagok diagramja.

Egy lehetséges eredmény a táblázatkezelőbe importálás után – **összefuttatás**: Numerikusan

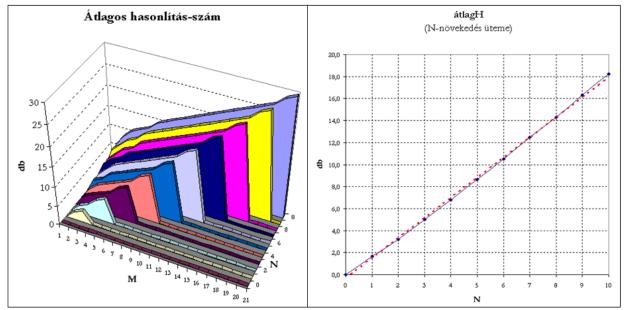

A program outputja táblázatkezelőbe importálás és némi szépítés után.

Egy lehetséges eredmény a táblázatkezelőbe importálás után – **összefuttatás**: Grafikusan

A program outputjának ábrázolása összetett felület-diagramokkal.

A program outputja és abból (rögzített Nhez tartozó) soronként képzett átlagolok diagramja. Az N növekedést mutató ábrán a legjobban ráilleszthető lineáris egyenes gráfja látható piros pontokkal.

